

УДК 94.477

DOI 10.31.65/2520-6966-2020-13i-99-87-96

Магомедов А. О.

аспірант кафедри історії України

Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

Започаткування міжнародної кооперації на рівні "Україна – НАТО", історія, головні напрями та перспективні сфери розвитку партнерських відносин

У статті досліджено історико-теоретичні аспекти основних сфер та напрямів співпраці між Україною та Північноатлантичним альянсом. Розглянуто діючі програми, ініційовані НАТО в межах дії угоди "Партнерство заради миру". Проведено оцінку впливу НАТО на процес проведення реформ в Україні. Акцентовано увагу на пріоритеті боротьби з корупцією на всіх рівнях владної вертикалі через створення чіткої галузевої та автономної системи антикорупційної протидії зловживанням чиновників, особливо історичну роль у якій відведено незалежному Антикорупційному суду як окремій судовій ланці, що відповідає за покарання хабарників. Визначено позицію Альянсу щодо участі громадянського суспільства у прийнятті рішень у межах "цивільного виміру" НАТО. Розглянуто можливі варіанти подальшого поглиблення та покращення рівня співпраці Української держави з НАТО та курс на вступ до організації. Окремо проаналізовано етапи зародження трансатлантичної співпраці України з окремими структурами Північноатлантичного альянсу після розпаду Радянського Союзу і проголошення нею незалежності. Звернено увагу на специфічне становище України як "буферної" території між двома протилежними за своєю суттю та ідеологією системами. Таке розташування держави зобов'язує керівну верхівку при прийнятті найважливіших рішень з питань державного будівництва та руху до проєвропейської кооперації балансувати, враховуючи всі можливі негативні наслідки альтернативного впливу ззовні. Зроблено спробу деталізації опису структури та характеру військової взаємодії Збройних сил України з аналогічними підрозділами Об'єднаних збройних сил Альянсу за родами військ, включаючи й запозичення українськими військовими безцінного досвіду військових підрозділів НАТО, який вони отримали під час участі у бойових операціях та миротворчих місіях у різних регіонах планети.

Ключові слова: НАТО, Північноатлантичний альянс, Партнерство заради миру, Рада північноатлантичного співробітництва, реформи, цивільний вимір, спільні робочі групи, воєнна загроза, поляризація, Сили втілення, Сили стабілізації.

Тривалий час питання співпраці між Україною та Північноатлантичним альянсом було в більшості випадків поза увагою наукового співтовариства. Насамперед така співпраця розглядалася в контексті проєвропейського вибору України, який держава зробила пріоритетним для себе на початку 1990-х рр. XX ст. НАТО розглядалося як продовження Європейського Союзу – його "військовий сегмент". Проте реальний спектр можливостей, які дає подібна співпраця з Альянсом для нашої держави, досліджений недостатньо, що дає можливість поглибленого вивчення даної проблематики.

Аналізом досліджень питання започаткування співпраці на рівні України – НАТО в різні періоди займалися О. Я. Манчинський та А. А. Соболев. У своєму посібнику "Воєнна безпека України та вплив на неї геополітичних факторів" вони розкривають необхідність долучення України до процесу євроатлантичної інтеграції в умовах нових воєнних загроз та нової "поляризації" світу. Цікавою є праця В. Ю. Богдановича "Воєнна безпека України: методологія та шляхи забезпечення", у якій автор розглянув різні можливі варіанти побудови оборонної концепції держави від самостійного оборонного планування до пошуку стратегічних партнерів на випадок можливих військових конфліктів, надзвичайних ситуацій. Своєю чергою О. Полторацький акцентує на дипломатичних домовленостях та розвитку різнобічної співпраці з країнами-членами та країнами-партнерами Альянсу в сучасних євроатлантичних прагненнях України. Водночас О. С. Власюк, О. С. Бодрук, Б. О. Параконський у своїй публікації "Україна – НАТО: Сучасний стан відносин та перспективи розвитку" звертають увагу на надмірну бюрократичність інституцій Північноатлантичного альянсу в процесі прийняття важливих геополітичних рішень, але не виключають реального членства України в НАТО.

Проте недостатньо дослідженим залишається питання співпраці в таких галузях, як захист навколишнього середовища, інформаційна і повітряна безпека, розвиток науки і технологій тощо. Різнобічний плановий підхід до вимог для країн-партнерів та кандидатів на членство, розроблений у НАТО, дозволяє зміцнювати обороноздатність країн, піднімаючи їх загальний економічний рівень, та сприяє проведенню реформ.

Головною метою нашої роботи є необхідність показати важливість другорядних, факультативних напрямів співробітництва між Україною та Альянсом та їх вплив на забезпечення обороноздатності країни.

Започаткування відносин Північноатлантичного альянсу (НАТО) та України відбулося невдовзі після проголошення Українською державою своєї незалежності у 1991 р. Тодішнє керівництво держави усвідомлювало необхідність змін політичної, економічної, військової, культурної та інших сфер життя суспільства. Проте відсутність власного досвіду і необхідність залучення міжнародної допомоги спонукали його до рішучих кроків, одним із яких стало приєднання України до Ради Північноатлантичного співробітництва, в діяльності якої наша держава брала активну участь протягом усієї історії існування цього органу.

Згодом у 1994 р. Україна приєдналася до програми "Партнерство заради миру", яка була спеціально розроблена НАТО для країн, що утворилися на теренах колишнього Радянського Союзу, і була серед засновників Ради

євроатлантичного партнерства, яка змінила Раду Північноатлантичного співробітництва у травні 1997 р. [5, с. 278].

Тодішній президент України Леонід Кучма відвідав штаб-квартиру НАТО 1 червня 1995 р., де зустрівся з Генеральним секретарем організації і повідомив про бажання його країни підняти відносини між НАТО та Україною на новий рівень. 14 вересня 1995 р. Міністр закордонних справ України Геннадій Удовенко відвідав штаб-квартиру НАТО для офіційного прийняття "Індивідуальної програми партнерства для України" і провів зустріч із питань європейської безпеки з членами Північноатлантичної ради у форматі "16+1", оскільки Україна вже перебувала на завершальному етапі ядерного роззброєння та утилізації радіоактивних відходів. Того ж дня НАТО і Україна оприлюднили Спільну заяву для преси, в якій були висловлені загальні принципи відносин НАТО – Україна в підписаній Програмі та інших сферах [4, с. 64]. Остаточна імплементація документа відбулася після його погодження всіма країнами-членами організації у березні 1996 р., а перша консультація в форматі "16+1" на рівні Політичного комітету відбулася 3 квітня 1996 р. Зустрічі на високому рівні тривали протягом 1996-го та на початку 1997 рр. Наступним кроком стало створення української місії при НАТО, до якої увійшов і військовий представник. Україна також представлена у Центрі координації партнерства в Монсі (Бельгія). Згідно з рішенням, прийнятим Комісією НАТО – Україна на засіданні 29 травня 1998 р. у Люксембурзі, в м. Київ було призначено офіцера із зв'язків НАТО для сприяння повномасштабній участі України у програмі "Партнерство заради миру" та поліпшення співпраці між військовим керівництвом НАТО і командуванням Збройних сил України в цілому. Україна бере активну участь у заходах, організованих у межах дії програми "Партнерство заради миру" як у штаб-квартирі НАТО, так і в країнах-членах Альянсу і партнерів, а також влаштовує низку військових навчань у межах Програми на своїй території у Львівській області (військовий полігон Яворів), Миколаївській області (військовий полігон Широкий Лан) тощо.

Українська держава зробила значний внесок у міжнародні зусилля з підтримки миру та стабільності у світі. Зокрема, важливим був її внесок у створення Сил втілення (ІФОР) на території Боснії та Герцеговини під час військового конфлікту, який відбувся там після розпаду Югославії, у вигляді піхотного батальйону в складі 550 військовослужбовців. Вона також узяла участь у діяльності Сил стабілізації (СФОР), що також розміщені в Боснії та Герцеговині, надіславши мотопіхотний батальйон та надавши на запит ескадрилью з 10 важких вертольотів (загалом 400 військовослужбовців та обслуговувального персоналу). В цей же період Україна приєднується до діяльності місії Міжнародних поліцейських сил та сил ООН у Східній Славонії [14, с. 98].

Тоді ж вдається досягти помітних зрушень та прогресу в інших галузях співпраці. Тодішній Генеральний секретар Альянсу Хав'єр Солана вперше на офіційному рівні відвідав Україну у квітні 1996 р. і зробив ще один візит у травні 1997 р., відкривши Центр інформації та документації НАТО в Києві. Це був перший центр такого типу, який Альянс відкрив у країні-партнері. Відтоді

Центр відіграє провідну роль у розповсюдженні інформації про НАТО і тлумаченні політики Альянсу. У липні 1998 р. Генеральний секретар організації зробив ще один візит до України.

Під час липневого саміту глав держав та урядів НАТО 1997 р. у Мадриді (Іспанія) керівники НАТО і Президент України Л. Кучма підписали "Хартію про особливе партнерство між НАТО та Україною", яка була узгоджена кількома тижнями раніше в Сінтрі (Португалія). В цій Хартії країни-члени НАТО підтвердили свою підтримку суверенітету, територіальної цілісності, недоторканності, демократичного розвитку, економічного процвітання та статусу держави з без'ядерним статусом, включаючи принцип недоторканності кордонів. Ці принципи побудови взаємовідносин стали ключовими чинниками стабільності та безпеки у країнах Центральної та Східної Європи і на континенті в цілому [20, с. 150].

Альянс тепло вітав рішення України про підтримку безстрокової пролонгації Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (ДНЯЗ) та її внесок у виведення та знищення ядерних озброєнь із власної території. Згідно з прийнятим ще 1994 р. "Будапештським меморандумом", п'ять ядерних держав, які є учасниками ДНЯЗ, дали гарантії безпеки та недоторканності кордонів, території України у випадку військових дій чи збройних конфліктів. На жаль, ситуація зі збройною агресією Російської Федерації у східних регіонах України та реакція на неї західних держав свідчать про недосконалість прийнятого документа і відсутність чіткого алгоритму (процедури) дій у разі настання подій, передбачених у Меморандумі [13, с. 211].

16 грудня 1997 р. між НАТО та Україною був підписаний Меморандум про домовленість з питань планування на випадок надзвичайних ситуацій та готовності до катастроф.

Наявними домовленостями закріплені певні форми співпраці України та Альянсу, що мають досить розгалужену систему, яку утворюють різноманітні семінари, робочі групи та інші програми, що стосуються широкого кола питань [16, с. 76]. До них можна віднести: планування на випадок надзвичайних ситуацій і техногенних катастроф, ураховуючи унікальний досвід Української держави під час ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській атомній електростанції; стосунки між військовими та цивільними, демократичний цивільний контроль над Збройними силами України, оборонну реформу України, оборонне планування при закладенні кошторису в державний бюджет України, політику, стратегію та концепцію національної безпеки; конверсію військово-промислового комплексу; військову співпрацю між НАТО та Україною крізь призму сумісності; військову підготовку та навчання; економічні аспекти безпекового процесу; науку і технології; питання екологічної безпеки; аерокосмічні науково-технічні проекти; координацію дій військових та цивільних органів управління у разі війни; управління та контроль за повітряним простором; боротьбу з корупцією [17, с. 43]. Особливу увагу фахівці Альянсу приділяють питанню створення та функціонування незалежних та самостійних антикорупційних органів на чолі з Антикорупційним судом України.

Ці стосунки є динамічним процесом, що постійно розвивається. Проведена кропітка робота та започатковано ініціативи в додаткових галузях, таких як оборонна реформа, відносини між цивільними та військовими в контексті реформування Збройних сил України, планування, розподіл та управління матеріальними ресурсами. Для інтенсифікації роботи в цих сферах була створена Спільна робоча група (СРГ) НАТО – Україна з оборонної реформи.

Північноатлантична рада не рідше двох разів на рік проводить свої засідання за участю представників України на форумі, створеному згідно з Хартією, який отримав назву "Комісія Україна – НАТО". Комісія проводить роботу з оцінки реалізації положень Хартії та обговорює шляхи можливого поліпшення і подальшого розвитку співпраці.

При більш детальному вивченні питання співробітництва між Україною та Альянсом у сферах, які не належать до військово-політичного вектору розвитку двосторонніх відносин, але водночас не є другорядними, стають зрозумілими їх важливість і актуальність [6, с. 103]. Так, питання цивільного планування на випадок надзвичайних ситуацій у межах програми "Партнерство заради миру" врегульоване в межах діяльності Ради євроатлантичного співробітництва. Головним комітетом планування на випадок надзвичайних ситуацій під час зустрічей із державами-партнерами було розроблено план Євроатлантичної системи координації реагування на катастрофи, що складається з Євроатлантичного центру координації заходів із реагування на катастрофи та Євроатлантичного підрозділу реагування на катастрофи.

Хронологічно співпраця між Україною та НАТО з питань реагування на надзвичайні ситуації та катастрофи розпочалася ще 1995 р., коли східні області держави охопили повені, спричинені виходом з берегів річок Уда та Сіверський Донець. Повені вивели з ладу та частково зруйнували каналізаційні системи м. Харків, унаслідок чого стічні води потрапили у питну систему міста. Управління НАТО з планування на випадок надзвичайних ситуацій надало допомогу від Альянсу та держав-партнерів для вирішення проблеми.

Наступного 1996 р. в Україні відбулася зустріч Ради планування на випадок надзвичайних ситуацій. У цей час у м. Львів відбувалися навчання з цивільного захисту "Карпатська безпека 96". У межах цих навчань відбулося засідання Комітету з цивільного захисту НАТО та була започаткована співпраця з Міністерством з питань надзвичайних ситуацій і захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи (нинішня Державна служба з питань надзвичайних ситуацій) [5, с. 292].

Співпраця в галузі цивільного планування на випадок надзвичайних ситуацій та готовності до катастроф є ключовою складовою Хартії НАТО – Україна, підписаної в Мадриді в липні 1997 р. Меморандум про домовленість із НАТО в цій галузі був підписаний 16 грудня 1997 р. Меморандумом визначено перелік сфер, які належать до цивільного захисту, та напрями взаємодії на майбутнє. До числа таких сфер входять: оцінка ризиків, планування, аналіз наслідків, превентивні заходи, взаємосумісність підрозділів із

ліквідації надзвичайних ситуацій, транспортний супровід рятувальних операцій, реагування на ядерні та хімічні катастрофи, пошуково-рятувальні операції, захист об'єктів критичної інфраструктури держави. Окремий сегмент – зацікавленість НАТО у запозиченні досвіду України з ліквідації наслідків ядерної катастрофи на Чорнобильській АЕС. Для практичної реалізації положень Меморандуму створено Спільну робочу групу (СРГ) Україна – НАТО з питань планування на випадок надзвичайних ситуацій цивільного характеру, основними завданнями якої є планування та координація спільних заходів відповідно до взаємних цілей. Діяльність СРГ є невід'ємною частиною роботи Комітету з планування на випадок надзвичайних ситуацій (КПНС) та підпорядкованих йому підрозділів у форматі РСАП. СРГ засідає щорічно по черзі у штаб-квартирі Альянсу в Брюсселі та Києві [7, с. 31]. Як правило, засідання СРГ відбуваються восени. Група працює за чотирма напрямками: цивільний захист; транспортна група; об'єднана група з охорони здоров'я, сільського господарства та планування продовольчих ресурсів; група з промислового та комунікаційного планування.

До речі, Україна бере активну участь у міжнародних навчаннях із реагування на катастрофи, що проходять під егідою НАТО. У 2000 р. Україна спільно з Альянсом провела на своїй території навчання з ліквідації наслідків повеней "Trans-Carpathia 2000", у 2005 р. – спільно з Організацією із заборони хімічної зброї та Альянсом – міжнародні навчання з протидії та ліквідації застосування терористами небезпечних хімічних речовин "Joint Assistance 2005", що проходили на Яворівському полігоні у Львівській області [11, с. 182].

Наступною сферою міжнародної співпраці на рівні Україна – НАТО стало питання науки та охорони навколишнього природного середовища. Воно розпочалося ще 1991 р. і здійснюється в межах застосування інституційних механізмів відокремленої програми "Наука заради миру та безпеки" в межах ПЗР. Наша держава приєдналася до Програми 8 лютого 1994 р. Практичне втілення програми відбулося через створення у 2000 р. Спільної робочої групи (СРГ) Україна – НАТО зі співробітництва з питань науки та довкілля. Протягом 1994–2015 рр. у межах Програми "Наука заради миру та безпеки" в життя було втілено близько 30 спільних багаторічних проектів за участю науково-дослідних установ НАНУ. Наразі до виконання готуються близько 15 проектів із загальним обсягом фінансування 4,6 млн євро. Починаючи з 2015 р. відповідальність за взаємодію з Альянсом у сфері науки перебрав на себе Міністерство освіти і науки України. Заступник міністра за своєю посадою є співголовою СРГ. У вересні 2015 р. під час чергового засідання Групи учасники обговорили питання наявних шляхів реалізації спільних проектів Україна – НАТО в межах Програми НЗМБ та окреслили перспективні сфери майбутньої взаємовигідної співпраці з урахуванням обставин збройної агресії Російської Федерації на сході України [22]. Сьогодні показує, що українська держава перебуває на першому місці серед країн-партнерів Альянсу за кількістю наукових проектів та обсягом фінансування в межах програми НЗМБ. Серед найбільш актуальних та очікуваних проектів є: "Прикордонні безпекові проблеми у Східній Європі: уроки для союзників і партнерів", "Підтримка гуманітарного розмінування в Україні",

"Розробка новітніх методів для недопущення виходу з ладу трубопроводів через порушення безпеки", "Військовий конфлікт в Україні та Резолюція Ради Безпеки ООН № 1325" тощо.

Аналізуючи невійськові сфери співпраці на рівні Україна – НАТО, відразу помічаємо закономірність побудови взаємовідносин Альянсу з державами-партнерами за принципами структурованості, організаційно-правового забезпечення, пошуку діалогу та превентивності розроблених моделей спільного реагування на надзвичайні події, поглядів на науку і довкілля, що, безумовно, є позитивним моментом та сприяє поліпшенню ситуації з низки важливих питань функціонування держави. Проте надмірна бюрократичність системи управління інколи не дає змоги своєчасно реагувати на виклики, що стоять перед організацією, та контролювати виконання українською владою взятих на себе зобов'язань [2, с. 396].

Підсумовуючи, можемо зазначити, що загалом започаткування співпраці України з НАТО та підписання нею програми "Партнерство заради миру" дали можливість Україні долучитися до динамічного процесу формування загальноєвропейської системи колективної безпеки, проведення реформ усередині держави, отримати фінансову, матеріально-технічну допомогу тощо. Наявний рівень співпраці дозволяє розробити спільні програми щодо більш активної участі Альянсу у протидії військовій агресії РФ у східних регіонах та боротьбі з корупцією. А це своєю чергою є дороговказом на шляху до вступу в НАТО та ЄС.

Література

1. Богданович В. Ю. Воєнна безпека України: методологія та шляхи забезпечення: монографія. Київ: Тираж, 2013. 322 с.
2. Богданович В. Ю., Романченко І. С., Свіда І. Ю. Теоретичні основи забезпечення національної безпеки України в умовах позаблоковості: монографія. Львів: АСВ, 2011. 414 с.
3. Буроменський М. В. Міжнародне право. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 95 с.
4. Вибрані основоположні документи НАТО та України – НАТО. Київ: Інсайт-плюс, 2016. 95 с.
5. Власюк О. С., Бодрук О. С., Парахонський Б. О. Україна – НАТО: Сучасний стан відносин та перспективи розвитку / Національний інститут проблем міжнародної безпеки. Київ: ПІД "Фоліант", 2015. 352 с.
6. Вступ до НАТО – стратегічний вибір України / за заг. ред. О. Д. Соскіна. Київ: Інститут трансформації суспільства, 2013. 192 с.
7. Джердж С. Україна – НАТО: співробітництво заради безпеки / Товариство "Знання України". Центр "Українознавство". Київ: Товариство "Знання України", 2017. 96 с.
8. Довідник НАТО. Київ: Молодь, 2009. 543 с.
9. Каденюк Л. Україна і НАТО: зобов'язання та ризики на тлі "позитивів" і стандартів. Київ: Бізнесполіграф, 2014. 32 с.
10. Манчинський О. Я., Соболев А. А. Воєнна безпека України та вплив на неї геополітичних факторів. Київ: НІСД, 2016. 155 с.

11. Місце України в НАТО. Київ: Центр "Демократичні ініціативи", 2012. 252 с.
12. Окремі аспекти відносин Україна – НАТО. Київ, 2016. 208 с.
13. Полторацький О. НАТО в сучасних євроатлантичних відносинах: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / Дипломатична академія України при Міністерстві закордонних справ України. Київ, 2015. 226 с.
14. Самосьонук Л. М. Україна – НАТО: навч. посіб. / Донець. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського; каф. міжнародної економіки. Донецьк: ДонНУЕТ, 2010. 245 с.
15. Семіков О. В., Фурашев В. М. План дій щодо членства в НАТО / Нац. центр з питань євроатлантичної інтеграції України. Київ: Знання України, 2011. 15 с.
16. Співпраця України з НАТО: зб. студ. наук. робіт / Житомирський держ. ун-т ім. Івана Франка. Житомир: Полісся, 2017. 116 с.
17. Стевенс Н. Військове співробітництво України з НАТО в 90-х роках ХХ – на початку ХХІ ст. (історико-аналітичний аспект): дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Черкаський національний університет ім. Богдана Хмельницького. Черкаси, 2008. 190 арк.
18. Україна – НАТО. Особливе партнерство. Київ: NATO Public Diplomacy Division, 2016. 27 с.
19. Україна – НАТО. План дій щодо членства в НАТО (ПДЧ). Київ: Видавничий дім "Прес-КІТ", 2013. 15 с.
20. Федуняк С. Г. Європейські виміри безпеки на пострадянському просторі. Формування інтегрованої системи безпеки Заходу і нових незалежних держав. Чернівці: Рута, 2015. 358 с.
21. Чернега О. Б. НАТО та система міжнародної безпеки: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Донецький національний ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. Донецьк, 2011. 219 с.

Referenses

1. Bohdanovych, V. Yu. (2013). *Voienna bezpeka Ukrainy: metodolohiia ta shliakhy zabezpechennia* [Ukraine's military security: methodology and ways to ensure it]. Kyiv: Tyrash [in Ukrainian].
2. Bohdanovych, V. Yu., Romanchenko, I. S., Svyda, I. Yu. (2011). *Teoretychni osnovy zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy v umovakh pozablokovosti* [Theoretical bases for ensuring national security of Ukraine in the non-aligned conditions]. Lviv: ASV [in Ukrainian].
3. Buromenskyi, M. V. (2006). *Mizhnarodne pravo* [International law]. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
4. (2016). *Vybrani osnovopolozhni dokumenty NATO ta Ukrainy – NATO* [Selected fundamental documents of NATO and Ukraine – NATO]. Kyiv: Insait-plus [in Ukrainian].
5. Vlasiuk, O. S., Bodruk, O. S., Parakhonskyi, B. O. (2015). *Ukraina – NATO: Suchasnyi stan vidnosyn ta perspektyvy rozvytku* [NATO-Ukraine: Current relations and prospects]. Natsionalnyi instytut problem mizhnarodnoi bezpeky. Kyiv: PID "Foliant" [in Ukrainian].

6. Soskina, O. D. (Eds.). (2013). *Vstup do NATO – stratehichnyi vybir Ukrainy* [NATO accession is Ukraine's strategic choice]. Kyiv: Instytut transformatsii suspilstva [in Ukrainian].

7. Dzherdzh, S. (2017). *Ukraina – NATO: spivrobitnytstvo zarady bezpeky* [NATO-Ukraine: security cooperation]. Tovarystvo "Znannia Ukrainy". Tsentr "Ukrainoznavstvo". Kyiv: Tovarystvo "Znannia Ukrainy" [in Ukrainian].

8. (2009). *Dovidnyk NATO* [NATO Handbook]. Kyiv: Molod [in Ukrainian].

9. Kadeniuk, L. (2014). *Ukraina i NATO: zoboviazannia ta ryzyky na tli "pozytyviv" i standartiv* [NATO and Ukraine: Commitments and Risks Against Positives and Standards]. Kyiv: Biznespolihraf [in Ukrainian].

10. Manchynskiy, O. Ya., Soboliev, A. A. (2016). *Voenna bezpeka Ukrainy ta vplyv na nei heopolitychnykh faktoriv* [Ukraine's military security and its influence on geopolitical factors]. Kyiv: NISD [in Ukrainian].

11. (2012). *Mistse Ukrainy v NATO* [Ukraine's place in NATO]. Kyiv: Tsentr "Demokratychni initsiatyvy" [in Ukrainian].

12. (2016). *Okremi aspekty vidnosyn Ukraina – NATO* [Some aspects of NATO-Ukraine relations]. Kyiv [in Ukrainian].

13. Poltoratskyi, O. (2015). *Dyplomatychna akademiia Ukrainy pry Ministerstvi zakordonnykh sprav Ukrainy* [NATO in modern Euro-Atlantic relations]. Kyiv [in Ukrainian].

14. Samosonok, L. M. (2010). *Ukraina – NATO* [NATO – Ukraine]. Donets. nats. un-t ekonomiky i torhivli im. M. Tuhana-Baranovskoho; kaf. mizhnarodnoi ekonomiky. Donetsk: DonNUET, 2010 [in Ukrainian].

15. Semikov, O. V., Furashev, V. M. (2011). *Plan dii shchodo chlenstva v NATO* [NATO Membership Action Plan]. Nats. tsentr z pytan yevroatlantychnoi intehratsii Ukrainy. Kyiv: Znannia Ukrainy [in Ukrainian].

16. (2017). *Spivpratsia Ukrainy z NATO* [Ukraine's cooperation with NATO]. Zhytomyrskiy derzh. un-t im. Ivana Franka. Zhytomyr: Polissia [in Ukrainian].

17. Stevens, N. (2008). *Viiskove spivrobitnytstvo Ukrainy z NATO v 90-kh rokakh XX – na pochatku XXI st. (istoryko-analitychnyi aspekt)* [Ukraine's military cooperation with NATO in the 1990s – early XXI century (historical and analytical aspect)] / Candidate's thesis. Cherkasy [in Ukrainian].

18. (2016). *Ukraina – NATO. Osoblyve partnerstvo* [NATO – Ukraine. A special partnership]. Kyiv: NATO Public Diplomacy Division [in Ukrainian].

19. (2013). *Ukraina – NATO. Plan dii shchodo chlenstva v NATO (PDCh)* [NATO – Ukraine. NATO Membership Action Plan (MAP)]. Kyiv: Vydavnychy dim "Pres-KIT" [in Ukrainian].

20. Feduniak, S. H. (2015). *Yevropeiski vymiry bezpeky na postradianskomu prostori. Formuvannia intehrovanoi systemy bezpeky Zakhodu i novykh nezalezhnykh derzhav* [European security measurements in the post-Soviet space. Formation of an integrated security system of the West and the new independent states]. Chernivtsi: Ruta [in Ukrainian].

21. Cherneha, O. B. (2011). *NATO ta systema mizhnarodnoi bezpeky* [NATO and the international security system]. Donetskiy natsionalnyi un-t ekonomiky i torhivli im. Mykhaila Tuhana-Baranovskoho. Donetsk [in Ukrainian].

A. O. Magomedov

3 year graduate student at the Department of History of Ukraine
Nizhyn Mykola Gogol State University named after Nikolai Gogol

The emergence of the process of cooperation at the Ukraine – NATO level, its main directions and perspective areas of development of partnership relations.

In this article, historical and theoretical aspects of the main spheres and areas of cooperation between Ukraine and the North Atlantic Alliance are explored. The current programs, initiated by NATO within the framework of the "Partnership for peace" agreement, are considered. An assessment was made of NATO's influence on the reform process in Ukraine. The emphasis is placed on the priority of combating corruption at all levels of the power vertical, through the creation of a clear, sectoral and fully autonomous anti-corruption system against official misuse. A special historic role is assigned to an independent Anticorruption Court, as a separate judicial branch, responsible for the punishment of bribe-takers. The position of the Alliance on the participation of civil society in decision-making within the framework of the "civil dimension" of NATO has been determined. The possible options for further deepening and improving the level of cooperation of the Ukrainian state with NATO and the course for accession are considered. Separately, the stages of the origin of the transatlantic cooperation of Ukraine with the separate structures of the North Atlantic Alliance after the collapse of the Soviet Union and proclamation of its full independence have been analyzed. The attention is drawn to the specific situation of Ukraine as a buffer territory between the two opposite systems of its essence and ideology. Such an arrangement of the state obliges the ruling elite to make the most important decisions on issues of state building and the movement towards European cooperation, balancing, taking into account all possible negative effects of alternative external influence. An attempt was made to elaborate on the structure and nature of the military interaction of the Armed Forces of Ukraine with similar units of the Allied Alliance by troop descent. Including the perception of the Ukrainian military's invaluable experience of the NATO military units that they received during their engagement in combat operations and peacekeeping missions in different parts of the planet.

Key words: NATO, North Atlantic Alliance, Partnership for Peace, Council of Euro-Atlantic Cooperation, reforms, civil dimension, joint working groups, military threat, polarization, Implementation Forces, Stabilization Forces.